

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	۱-۱- مقدمه
۳	۱-۲- بیان مسأله (تعریف موضوع پژوهش)
۳	۱-۳- اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش
۴	۱-۴- اهداف پژوهش
۴	۱-۴-۱- بررسی شیوه‌های رایج در موزون‌سازی دیوارنگاره‌های تاریخی بر اساس اصول و نظریات مطرح شده‌ی اروپایی
۴	۱-۴-۲- بررسی اصول حاکم بر شیوه‌های موزون‌سازی رنگی دیوارنگاره‌های تاریخی اصفهان
۴	۱-۴-۳- امکان‌سنجی دستیابی به الگویی مناسب برای موزون‌سازی دیوارنگاره‌های ایرانی
۴	۱-۵- چارچوب نظری پژوهش
۴	۱-۶- روش پژوهش
۴	۱-۷- قلمرو مکانی پژوهش (جامعه آماری)
۴	۱-۸- قلمرو زمانی پژوهش
۵	۱-۹- روش نمونه‌گیری و تعیین حجم نمونه
۵	۱-۱۰- ابزارهای گردآوری داده‌ها
۵	۱-۱۱- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۵	۱-۱۲- محدودیت‌های پژوهش

۱۳-۱- شرح واژه ها و اصطلاحات به کار رفته در پژوهش ۵

فصل دوم: تعریف واژگان تخصصی

۱-۲- مرمت (Restoration) ۷

۲-۲- کمبود (نقص) (Lacuna (Loss)) ۱۲

۲-۳- جبران کردن Compensation ۱۴

۲-۴- اصالتمندی (Authenticity) ۱۴

۲-۵- یکپارچگی (تمامیت) (Integritiy) ۱۵

۲-۶- موزون سازی (Reintegration) ۱۶

۲-۷- بازسازی (Reconstruction) ۱۷

۲-۸- رنگ گذاری (Inpainting) ۱۹

۲-۹- رتوش (Retouching) ۱۹

۲-۹-۱- رتوش موسوم به رنگ خشی (Neutral Retouching) ۲۲

۲-۹-۲- لعاب هم رنگی (Retouching with glazes) ۲۴

۲-۹-۳- پرداز (نقطه چین رنگ) (Stippling- in , puntonato) ۲۴

۲-۹-۴- هاشورزنی عمودی (Tratteggio یا Rigatino) ۲۵

۲-۹-۵- هашور آزاد چندرنگ (Chromatic Abstraction) ۲۷

۲-۹-۶- هاشور آزاد تک رنگ (Chromatic Selection) ۲۷

فصل سوم: پیشینه‌ی فعالیت‌های مرمتی

۳-۱- روزگار باستان : مرمت یک آینه ۳۰

۳-۲- صدر مسیحیت و قرون وسطی ۳۰

۳-۳- رنسانس : اهمیت گذشته و حفظ آن ۳	۳۱
۴-۳- عصر روشنگری ۳	۳۳
۳-۵- جنبش مرمت و ضد مرمت در قرن نوزدهم تا شکل‌گیری جنبش محافظت نوین در قرن بیستم .. ۳	۳۶
فصل چهارم: تبیین نگره‌های مرمتی با تأکید بر موزون‌سازی در سده‌ی بیستم	
۴-۱- ارزش ۴	۴۲
۴-۲- مرمت ۴	۴۶
۴-۲-۱- مرمت بر مبنای ارزش تاریخی و اصالتمندی در مرمت ۴	۵۲
۴-۲-۲- مرمت از دیدگاه زیباشناختی ۴	۵۷
۴-۳- کمبود ۴	۵۹
۴-۴- درک و دریافت ۴	۶۶
۴-۵- یگانگی ۴	۷۰
۴-۶- موزون‌سازی ۴	۷۳
۴-۶-۱- رتوش ۴	۷۶
۴-۶-۱-۱- انواع روش‌های رتوش ۴	۸۵
۴-۶-۱-۱-۱- روش موسوم به رنگ خشی ۴	۸۶
۴-۶-۱-۱-۲- روش لعب آبرنگی و روش نقطه‌چین رنگ ۴	۸۷
۴-۶-۱-۱-۳- روش هاشور عمودی (هاشور رومی) ۴	۸۹
۴-۶-۱-۴- روش‌های فلورانسی هاشورهای آزاد تک‌رنگ و چندرنگ ۴	۹۲
۴-۶-۱-۵- روش‌های بازسازی کمبودهای بزرگ ۴	۹۵

فصل پنجم: بررسی تکنیکی و موضوعی دیوارنگارهای ایرانی و اروپایی و تحقیق
تأثیر دیدگاه‌های مرمتی بر موزون‌سازی نقاشی‌های دیواری در اصفهان

۱۱۳	۵-۱- سیر تاریخی نقاشی‌های دیواری در ایران
۱۱۵	۵-۱-۱- دوران پیش از تاریخ
۱۱۵	۵-۱-۲- دوره عیلام (ایلام)
۱۱۵	۵-۱-۳- دوره ماد
۱۱۵	۵-۱-۴- دوره هخامنشی
۱۱۶	۵-۱-۵- دوره اشکانی (پارتی)
۱۱۶	۵-۱-۶- دوره ساسانی
۱۱۷	۵-۱-۷- دوران اسلامی
۱۱۸	۵-۱-۷-۱- دوره اموی
۱۱۸	۵-۱-۷-۲- دوره عباسی
۱۱۹	۵-۱-۷-۳- دوره غزنی
۱۲۰	۵-۱-۷-۴- دوره سلجوقی
۱۲۰	۵-۱-۷-۵- دوره ایلخانی
۱۲۱	۵-۱-۷-۶- دوره تیموری
۱۲۱	۵-۱-۷-۷- دوره ترکمانان
۱۲۱	۵-۱-۷-۸- دوره صفوی
۱۲۹	۵-۱-۷-۹- دوره زند
۱۳۱	۵-۱-۱۰- دوره قاجار

۱۳۹	۵-۲- طبقه‌بندی نقاشی‌های دیواری در ایتالیا و اصفهان .....
۱۳۹	۵-۲-۱- دوره‌های هنری دیوارنگاره‌ها و موضوعات نقاشی‌ها در ایتالیا .....
۱۳۹	۵-۲-۱-۱- رنسانس .....
۱۴۵	۵-۲-۱-۲- باروک .....
۱۴۷	۵-۲-۱-۳- رکوکو .....
۱۴۸	۵-۲-۲- تکنیک نقاشی‌های دیواری در اروپا و اصفهان .....
۱۴۹	۵-۲-۲-۱- فرسک .....
۱۵۰	۵-۲-۲-۲- سکو .....
۱۵۲	۵-۲-۲-۳- تمپرا .....
۱۵۳	۵-۲-۲-۴- رنگ روغن .....
۱۵۵	۵-۲-۳- موضوعات نقاشی دیواری در اصفهان .....
۱۵۵	۵-۳-۱- دوره‌ی صفوی .....
۱۵۷	۵-۳-۲- دوره قاجار .....
۱۶۰	۵-۳- بررسی تأثیر شباهت‌ها و تفاوت‌های تکنیکی و موضوعی دیوارنگاره‌ها در ایتالیا و اصفهان، بر انتخاب روش رتوش مناسب .....
۱۶۵	۵-۴- بررسی تأثیر دیدگاه‌های مرمتی مرتبط با موزون‌سازی دیوارنگاره‌ها در نیم قرن اخیر، بر روش‌های اجرایی رتوش نقاشی‌های دیواری اصفهان .....
۱۷۳	۵-۵- نتیجه‌ی نهایی .....

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان شکل
۲۸	شکل (۱-۲) انواع کمبودها بر اساس عمق آسیب
۹۹	شکل (۱-۴) انواع روش‌های رتوش
۱۰۰ و ۱۰۱	شکل (۲-۴) جایگاه کاربرد هر کدام از روش‌های رتوش

فهرست عکس‌ها

عنوان عکس	صفحه
عکس (۱-۴) ظهور کمبودها به عنوان نقش و تقلیل نقاشی به پس زمینه ۱۰۲	صفحه
عکس (۲-۴) کمبود پر نشده ۱۰۲	عنوان عکس
عکس (۳-۴) کمبود پر شده با ملات ۱۰۲	صفحه
عکس (۴-۴) کمبود پر شده با ملات با لبه‌های منظم ۱۰۲	عنوان عکس
عکس (۵-۴) ایجاد شدن خطوط کناره در مرمت کمبود و بر جسته شدن آن به شکل نقش بر زمینه ۱۰۲	صفحه
عکس (۶-۴) گلدان- صورت ۱۰۳	عنوان عکس
عکس (۷-۴) کمبود در ردای حضرت مریم و زمینه‌ی طلایی ۱۰۳	صفحه
عکس (۸-۴) به رنگِ مطلوب درآوردنِ ردای حضرت مریم ۱۰۳	عنوان عکس
عکس (۹-۴) به رنگِ مطلوب درآوردنِ آسیب‌ها ۱۰۳	صفحه
عکس (۱۰-۴) انواع آسیب‌ها: فرسایش طبیعی لایه رنگ، کمبودهای کوچک و بزرگ ۱۰۴	عنوان عکس
عکس (۱۱-۴) موزون‌سازی هر کمبود به شکل خاص خود در ارتباط با تمامیت کار ۱۰۴	صفحه
عکس (۱۲-۴) فرسایش در لایه رنگ، پیش از مرمت ۱۰۵	عنوان عکس
عکس (۱۳-۴) موزون‌سازی از طریق لعب آبرنگی ۱۰۵	صفحه

عکس (۱۴-۴) کمبودهای موجود در تابلوی داوید ۱۰۵	۱۰۵
عکس (۱۵-۴) موزون‌سازی رنگی از طریق زمینه‌هایی از رنگ خشی و بازایجاد خطوط کناره‌ای فرم ۱۰۵	۱۰۵
عکس (۱۶-۴) قسمتی از شام آخر بعد از مرمت ۱۰۶	۱۰۶
عکس (۱۷-۴) جزئیات رتوش به صورت خطوط هاشوری ۱۰۶	۱۰۶
عکس (۱۸-۴) قسمتی از تابلو قبل و بعد مرمت ۱۰۶	۱۰۶
عکس (۱۹-۴) جزئیات رتوش به صورت خطوط هاشوری ۱۰۶	۱۰۶
عکس (۲۰-۴) قسمتی از تابلو قبل و بعد مرمت ۱۰۶	۱۰۶
عکس (۲۱-۴) موزون سازی به روش نقطه‌چین رنگ در بخش پایین پانل وسط و بخش چپی در پانل چپ ، و نمای نزدیک از آن ۱۰۷	۱۰۷
عکس (۲۲-۴) موزون‌سازی به روش هاشورزنی عمودی، و نمای نزدیک از آن ۱۰۷	۱۰۷
عکس (۲۳-۴) هاشورزنی عمودی، اجرا توسط لورا مورا ۱۰۷	۱۰۷
عکس (۲۴-۴) هاشورزنی عمودی، اجرا توسط لورا مورا ۱۰۸	۱۰۸
عکس (۲۵-۴) موزون‌سازی به روش هاشورزنی عمودی صحیح، موفق در برقراری تعادل بین دو وجهه تاریخی و زیباشناختی ۱۰۸	۱۰۸
عکس (۲۶-۴) موزون سازی به روش هاشورزنی عمودی و نمای نزدیک از آن ۱۰۸	۱۰۸
عکس (۲۷-۴) خطوط هاشورمانند بر روی نقاشی‌های ایتالیایی اولیه ۱۰۹	۱۰۹
عکس (۲۸-۴) موزون سازی به روش هашور مورب، رتوش پوششی ۱۰۹	۱۰۹
عکس (۲۹-۴) موزون سازی به روش هاشور مورب، رتوش پوششی ۱۰۹	۱۰۹

عکس (۴-۳۰) موزون سازی به روش هاشور آزاد چندرنگ در بخش سمت چپ و هاشور آزاد تکرنگ در سمت راست ۱۱۰

عکس (۴-۳۱) موزون سازی به روش هاشور آزاد چندرنگ ۱۱۰

عکس (۴-۳۲) موزون سازی به روش هاشور آزاد تکرنگ ۱۱۰

عکس (۴-۳۳) موزون سازی به روش هاشور آزاد تکرنگ ۱۱۱

عکس (۴-۳۴) موزون سازی به روش هاشور آزاد چندرنگ اما با هاشور عمودی و رنگ‌های محدود ۱۱۱

عکس (۴-۳۵) موزون سازی به روش رتوش پوششی مشابه با روش هاشور آزاد تکرنگ ۱۱۱

عکس (۴-۳۶) بازسازی کمبود بزرگ به وسیله‌ی درجه‌ی رنگی کمرنگ تر ۱۱۲

عکس (۴-۳۷) کمبود بزرگ که به لحاظ پیوند با معماری قابلیت بازسازی دارد ۱۱۲

عکس (۴-۳۸) بازسازی کمبود بزرگ به وسیله‌ی درجه‌ی رنگی کمرنگ تر ۱۱۲

فصل پنجم

عکس (۵-۱) دیوارنگاره‌ی شاه و شهبانو، اشکانی، کوه خواجه سیستان ۱۷۷

عکس (۵-۲) دیوارنگاره‌ی سه ایزد، اشکانی، کوه خواجه سیستان ۱۷۷

عکس (۵-۳) کونون، اشکانی، دورا اوروپوس، سوریه ۱۷۷

عکس (۵-۴) میترا در نخبیرگاه، اشکانی، دورا اوروپوس، سوریه ۱۷۷

عکس (۵-۵) شکارگر، اشکانی، دورا اوروپوس، سوریه ۱۷۷

عکس (۵-۶) ترکیب تزئینی، اشکانی ۱۷۷

عکس (۵-۷) شکارگاه، ساسانی، شوش ۱۷۷

عکس (۸-۵) سوگ سیاوش، ساسانی، پنج کنت، ایالت سغدیان	۱۷۷
عکس (۹-۵) گروه ایزدان مانوی، مانوی، ساسانی	۱۷۸
عکس (۱۰-۵) درخت زندگی، مانوی، ساسانی	۱۷۸
عکس (۱۱-۵) شاهزاده اویغوری، مانوی، ساسانی	۱۷۸
عکس (۱۲-۵) نوازنده‌گان، الحیر غربی، اسلامی	۱۷۸
عکس (۱۳-۵) سوارکار تیراندار، الحیر غربی، اسلامی	۱۷۸
عکس (۱۴-۵) دو رقصه، جوسوق‌الخاقانی، عباسی	۱۷۸
عکس (۱۵-۵) سوارکار نظامی، بعد از ساسانی، نیشابور	۱۷۸
عکس (۱۶-۵) درخت زندگی (انار)، برج شماره ۱ خرقان، سلجوقی	۱۷۸
عکس (۱۷-۵) تعزیه امام حسین، امامزاده شاهزاد اصفهان، صفوی	۱۷۹
عکس (۱۸-۵) کشته‌بری ترئینی، عالیقاپو، صفوی	۱۷۹
عکس (۱۹-۵) مجلس بزم، عالیقاپو، صفوی	۱۷۹
عکس (۲۰-۵) عناصر ملهم از نقاشی چینی، عالیقاپو، صفوی	۱۷۹
عکس (۲۱-۵) نقاشی اروپایی، چهلستون، صفوی	۱۷۹
عکس (۲۲-۵) یوسف و زلیخا، چهلستون، صفوی	۱۷۹
عکس (۲۳-۵) نقاشی ترئینی، چهلستون، صفوی	۱۷۹
عکس (۲۴-۵) قربانی کردن شاهزاده خانم هندی، چهلستون، صفوی	۱۸۰
عکس (۲۵-۵) مجلس پذیرایی از ندر محمدخان پادشاه ترکستان، چهلستون، صفوی	۱۸۰